

การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อ
ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว
ระหว่างเขตพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง กับ เขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาด้านความมั่นคง

นางสาว สมทรง พาทรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาศึกษามหาบัณฑิต

ภาควิชาศึกษาศาสตร์และมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2525

ISBN 974-560-672-3

008017

i 17693408

THE IMPACT OF MASS MEDIA : A COMPARATIVE STUDY ON KNOWLEDGE,
ATTITUDE AND PRACTICE IN FAMILY PLANNING BETWEEN SENSITIVE
AND NON-SENSITIVE AREAS

Miss Somsong Pahuratana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Arts
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School

Chulalongkorn University

1982

ISBN 974-560-672-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ
การปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว เปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ที่มีปัญหา
ด้านความมั่นคง กับ เขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาด้านความมั่นคง

โดย   นางสาว สมทรง พาหุรัตน์

ภาควิชา   สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ บุณนาค

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... *อรพินท์ บุณนาค* ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประดิษฐ์ บุณนาค)

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... *พิชิต พัทธสุมิต* ..... ประธานกรรมการ
(ดร.พิชิต พัทธสุมิต)

..... *อรพินท์ บุณนาค* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ประกอบผล)

..... *อรพินท์ บุณนาค* ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ บุณนาค)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของสื่อมวลชนที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว ระหว่างเขตพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความ มั่นคง กับ เขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาด้านความมั่นคง

ชื่อนิสิต นางสาว สมทรง พายุรัตน์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ บุญนาค

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ เป็นการศึกษเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความ มั่นคง กับ เขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหาด้านความมั่นคง ในเรื่องบทบาทของสื่อมวลชนต่อความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ข้อมูลที่ใช้ทำการศึกษา เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์ สตรีที่ตกเป็นตัวอย่าง 600 คน จากเขตพื้นที่ที่มีปัญหา ๓00 คน และจากเขตพื้นที่ที่ ไม่มีปัญหา ๓00 คน

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการศึกษา พบว่า สื่อประเภทวิทยุเป็นสื่อที่สตรีได้รับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สิ่งพิมพ์หรือภาพโฆษณา สำหรับสื่อมัลติมีเดียและภาพยนตร์นั้น ได้รับน้อยมาก โดยที่สตรีจากเขตไม่มีปัญหา ๗ ได้รับสื่อจากหลายแหล่งมากกว่าสตรีในเขตมีปัญหา ๗ และการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สตรีที่ได้รับสื่อจากหลายแหล่งมีความรู้มากกว่า มีทัศนคติเห็นด้วยมากกว่า และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีที่ได้รับสื่อจากแหล่งเดียว ในขณะที่เดียวกัน พบว่า สตรีในเขตพื้นที่ที่ไม่มีปัญหา ๗ มีความรู้มากกว่ามีทัศนคติเห็นด้วยมากกว่า และมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีในเขตพื้นที่มีปัญหา ๗ ด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   The Impact of Mass Media : A Comparative
Study on Knowledge, Attitude and Practice
in Family Planning Between Sensitive and
Non-Sensitive Areas.

Name   Somsong Pahuratana, Miss.

Thesis Advisor   Assistant Professor Aurapin Bunnag.

Department   Sociology and Anthropology.

Academic Year   1981.

Abstract

The objective of this study is to examine the impact of mass media on knowledge; attitude and practice in family planning between sensitive and non-sensitive area.

The data being used derived from the questionnaire designed by the investigator and interviewing the 600 currently married women age 15 through 49. Half of the samples (300) came from sensitive area and the other half (300) were from non-sensitive area.

The results indicate that the main source of family planning information is radio, the second priority is the printed matters or posters and in case of personal media and movie, the sampling women seems to be rarely contact.

In the study, it shows that women from non-sensitive area received family planning information from more sources than women in sensitive area, and also found that women who received family planning information from more sources are also have more knowledge, have positive attitudes and have more practice in family planning than women that received family planning information from less sources.

At the same time women in non-sensitive area are also have more knowledge, have more positive attitude and more practice in family planning than women in sensitive area.

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

การที่ วิทยาลัยพนธบมนี้สำเร็จลงได้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อประธาน อาจารย์ ดร.พิชิต พิทักษ์เทพสมมติ ที่กรุณาให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการเขียนเป็นอย่างมาก ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรพินท์ บุญนาค ท่านอาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ และให้แนวความคิดในการดำเนินการทำวิทยาลัยพนธบมนี้ พร้อมทั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ประกอบผล ที่กรุณามาเป็นกรรมการ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ช่วยให้วิทยาลัยพนธบมนี้ขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณต่อ ดร.สุเมธ ทัศนวิเศษกุล ผู้อำนวยการกองวางแผนเตรียมพร้อม ฯ และ คุณพิมพ์ศักดิ์ สุวรรณทัต หัวหน้าฝ่ายวิจัยและประเมินผลด้านความมั่นคง ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยาลัยพนธบมนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ พ.ศ.ท. เสรี เตมียเวส (อดีต สวญ. สกอ. นาแก จ.นครพนม) และ ร.ศ.ท. อารี (อดีต รอง สวส. สกอ. นาแก) และ คุณเพ็ญจา ออนชิต พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่สำรวจแห่ง สกอ. นาแก อีกหลายนาย ที่กรุณาให้ความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลในการจัดเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณต่อ คุณมะลิวรรณ บุญไพบ ที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ในเขต อ.เมือง จ.มหาสารคาม ขอขอบคุณต่อ คุณสุทธิณี ชเนศนิกย์ และคุณสมชัย กันติธนวัฒน์ ที่ช่วยเหลือในการโรเนียว และขอขอบคุณต่อ คุณอนุชา ฯ แห่งกองวางแผนภาค ที่ช่วยเหลือในการจัดพิมพ์

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณต่อคณาจารย์ ทั้งจากสาขาวิชาประชากรศาสตร์
และจากภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และบุคคลอื่น ๆ
อีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ โอกาสนี้

สมทรง พาทรัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
รายการตารางประกอบ	ข
บทที่	
1. บทนำ.....	1
2. ลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคม	29
3. ปัจจัยด้านสื่อมวลชนที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	51
4. สรุปผลการวิจัย และเสนอแนะ	74
บรรณานุกรม	77
ประวัติผู้เขียน	82

ศูนย์วิจัยทางการแพทย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของระดับการศึกษาของสตรีจำแนกตามพื้นที่	30
2	ร้อยละของสถานภาพสมรสของสตรีจำแนกตามพื้นที่	31
3	ร้อยละของอายุแรกสมรสของสตรีจำแนกตามพื้นที่	32
4	ร้อยละของจำนวนคนในครัวเรือนจำแนกตามพื้นที่	33
5	ร้อยละของสตรีที่ต้องการบุตรเพิ่มจำแนกตามพื้นที่	34
6	ร้อยละของรายได้ของครัวเรือนสตรีจำแนกตามพื้นที่	36
7	ร้อยละของการเคยไต่ยืมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ครอบครัวจำแนกตามพื้นที่	37
8	ร้อยละของความรู้ในวิธีคุมกำเนิดจำแนกตามพื้นที่ และร้อยละของวิธีคุมกำเนิดที่รู้จักจำแนกตามพื้นที่	39
9	ร้อยละของครัวเรือนมีวิทยุจำแนกตามพื้นที่.....	40
10	ร้อยละของการฟังข่าวสารการวางแผนครอบครัว ทางวิทยุจำแนกตามพื้นที่	41
11	ร้อยละของการเคยอ่านหรือเคยเห็นสิ่งพิมพ์หรือ ภาพโฆษณา ฯ จำแนกตามพื้นที่	42

ตารางที่ (ต่อ)

12	รายละเอียดของการเคยรับบริการด้านการวางแผนครอบครัว จากบุคคลากรจำแนกตามพื้นที่	43
13	รายละเอียดของการชมภาพยนตร์เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จำแนกตามพื้นที่	44
14	รายละเอียดของทัศนคติของสตรีต่อการคุมกำเนิดจำแนกตามพื้นที่	46
15	รายละเอียดของครัวเรือนเคยคุมกำเนิดจำแนกตามพื้นที่	48
16	รายละเอียดของการกำลังใช้การคุมกำเนิดของสามีหรือภรรยา จำแนกตามพื้นที่	48
17	รายละเอียดของความประสงค์ที่จะคุมกำเนิดในอนาคตของสตรี ที่ไม่เคยคุมกำเนิดจำแนกตามพื้นที่	49
18	รายละเอียดของเหตุผลที่ไม่ต้องการคุมกำเนิดของสตรี ที่ไม่เคยคุมกำเนิดจำแนกตามพื้นที่	50
19	รายละเอียดของการพึงวิทย์เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จำแนกตามพื้นที่	52
20	รายละเอียดของความถี่ในการพึงข่าวสารการวางแผนครอบครัว ทางวิทยุจำแนกตามพื้นที่	53
21	รายละเอียดของการเคยเห็นสิ่งพิมพ์หรือภาพโฆษณาเกี่ยวกับ การวางแผนครอบครัวจำแนกตามพื้นที่	54

ตารางที่ (ต่อ)

	หน้า	
22	ร้อยละของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปให้บริการด้านการวางแผนครอบครัวจำแนกตามพื้นที่	55
23	ร้อยละของประเภทสื่อสาร (รวม) ที่รับจำแนกตามพื้นที่	56
24	ร้อยละของจำนวนบุตรที่ต้องการจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	58
25	ร้อยละของจำนวนบุตรที่ต้องการจำแนกตามสื่อ ฯ รัชวัยอายุของสตรีและพื้นที่	60
26	ร้อยละของสตรีที่มีความรู้ในเรื่องคำศัพท์จำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	62
27	ร้อยละของความหมายของการวางแผนครอบครัวที่สตรีเข้าใจจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	63
28	ร้อยละของความรู้เกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิดจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	64
29	ร้อยละของวิธีคุมกำเนิดที่สตรีรู้จักจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	65
30	ร้อยละของทัศนคติของสตรีต่อการวางแผนครอบครัวจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	67
31	ร้อยละของทัศนคติต่อการคุมกำเนิดของสตรีจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	68

	หน้า
ตารางที่ (ต่อ)	
32 ร้อยละของสตรีที่เคยใช้วิธีคุมกำเนิดจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	70
33 ร้อยละของการคงใช้วิธีคุมกำเนิดจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	71
34 ร้อยละของความต้องการคุมกำเนิดของสตรีที่ไม่เคยคุมกำเนิดจำแนกตามสื่อ ฯ และพื้นที่	72
35 ร้อยละของเหตุผลที่ไม่ต้องการคุมกำเนิดของสตรีที่ไม่เคยคุมกำเนิด	73